

Ina vasta paletta da giavischs e dumondas

Intervenziuns parlamentaras inoltradas en la sessiun d'october dal cussegl grond

DA MARTIN CABALZAR

■ **En la sessiun d'october dal cussegl grond èn vegnidas inoltradas set intervenziuns personalas, da quai quatter incumbensas e trais dumondas. La Quotidiana s'occupa oz da las incumbensas che pretendan da la regenza in agir liant e concret.** Las incumbensas che La Quotidiana preschenta oz derivan dad Ursin Widmer (pbd Trin), Reto Cramer (pcd Belfort), Beat Deplazes (ps Cuir), Urs Hardegger (pbd Sievgia) e Lukas Horrer (ps Cuir).

Simplifitgar la procedura d'elecziun

La fracziun burgais-democratica represchentada tras deputà Ursin Widmer (pbd Trin) vul simplifitgar la procedura d'elecziun tant da l'executiva sco da la legislativa. Sco il moziunari constatescha stoppian ils resultats d'elecziuns adina puspè vegnir dumbrads ina segunda giada. Per evitar talas malempernavladads duai il sistem d'elecziun daventar uschè simpel e plausibel sco pussaivel. La finmira saja d'evitar sbagls e malsegirtads gia tar emplenir or il cedel da votar e d'avair ina survista transparenta dals candidats elegibels. Tar las elecziuns da maiorz duajan ils cedels d'elecziun gia cuntegnair ils nums prestampads, uschia ch'il votant po far suletamein ina crusch tar candidatas e candidats da sia preferenza.

Questa procedura ha tenor Widmer l'avantatg ch'ils nums figureschan a moda survesaivla sin in sulet cedel ed igl è pli simpel da cruschar il candidat empè da stuair scriver ora ses num. Uschia pudesan interpretaziuns falladas cun nums scrits fallà u confusiuns cun candidats d'auters circuls vegnir eliminadas. La dumbraziun dals cedels savess vegnir simplifitgada e la quota da sbagls minimada. La fracziun burgais-democratica incumbensascha la regenza da reveder la lescha dals dretgs politics uschia ch'ella pussibilescha da cruschar en elecziuns da maiorz ils nums dals candidats preferids. Quai vala actualmain per regenza, cussegl grond, dretgiras regiunalas e cussegl dals chantuns. Scadina vischnanca duai pudair decider a moda autonoma davart l'introducziun dal E-Voting. Questa varianta duai cumpletter l'elecziun a scrit, dentant betg rimplazzar ella.

Cun lur intervenziuns personalas han tegnì ils deputads er en la davosa sessiun sin il trab regenza ed administraziun.

FOTO Y. BÜRKL

Adattar ils custs da las proceduras da l'urden penal

Deputà Reto Cramer (pcd Belfort) pretenda en sia incumbensa ch'ils surpassaments da l'ordinaziun da surpassaments chantunals vegnian reexaminads partent lur necessitad ed opportunitad. La regenza duai dar rapport al cussegl grond nua che quai è pussaivel e prudent. Concretmain numna il pur e giurist Cramer surpassaments pli levs sco lumparias e filistuccas fatgas senza malart, dentant er il fatg che scolars e gruppas da giuvenils che transiteschan il Parc naziunal senza in guid èn suttamessas a questa procedura penal. Cuntrarri vegnan blers auters surpassaments sco emblidar da prender cun ins il certificat da charrar, charras cun surpaysa u las limitas da spertadad maximala fin ad ina tschenta limita liquidadas cun in chasti senza stuair introducir ina procedura penal. Ils moziunaris pretendan d'examinar schebain ins na pudess betg remplazzar las sancziuns penals per surpassaments levs tras in sistem d'avertiment. Ils custs da procedura per delicts levs na duain pli-

navant betg surpassar essenzialmain las multas dadas. L'incumbensa è vegnida signada da betg main che 86 deputadas e deputads.

Cuvridas innovativas per il traffic plaun

Deputà Beat Deplazes (ps Cuir) punctescha che bunas colliaziuns per il traffic plaun sajan da preferir. Per che las vias da velo sajan attractivas per ils velocipedists stoppian quellas disponer d'in tschert standard. Tenor las observaziuns dal moziunari vegnian dentant adina d'apli vias da velo novas planisadas e cuvridas cun catram, schizunt sin trajects che mainan tras gauds. Talas vias da velo che mesiran dus fin trais meters disturbian il maletg da la cuntrada ed influenzeschan a moda negativa il sistem ecologic, fa Deplazes valair.

Per quel motiv èn el ed ulteriurs 25 signataris da l'avis che vias da velo na duajan betg vegnir asfaltadas cunzunt en gauds, tras palids e pradas sitgas. Per pudair garantir l'attractivitat da quests trajects stoppian ins tschertgar cuvridas al-

ternativas che sa cumportan cun la natira. Ils moziunaris pretendan che la regenza surdetta a la scola auta per economia e tecnica a Cuir l'incumbensa d'elavurar colliaziuns innovativas per pudair realisar vinavant per il traffic plaun sendas e vias adattadas a la natira. Quai duai succeder en cooperaziun cun ulteriuras instituziuns ed organisaziuns sco la Empa, SIA u Astra.g.

Publicaziuns da la Weko davart la surdada da lavurs en Engiadina

Deputà Urs Hardegger (pbd Sievgia) sa referescha a las comunicaziuns publicas da la Weko dals 26 d'avrigl 2018 resp. da l'october 2018. El constatescha ch'i dat qua diversas differenzas da cuntegn tranter las duas versiuns. Entant ch'ins pledia en l'emprima comunicaziun da cunvegns da pretsch ch'hajan effectua pretschs pli auts en la dimensiun da passa 45 pertschient, menziunia la segunda comunicaziun differenzas da pretsch da 25 fin 45 pertschient. Plinavant constatescha la Weko en sia segunda comunicaziun ch'ella n'haja anc betg pudì

intercurrir sch'ils pretschs hajan insumma gè in'influenza sin la procedura da submitziun. «Ella n'ha betg stuì e pudì calcular in eventual donn per ils patruns ch'han surdà questas lavurs.» Per Hardegger e 21 signataris èsi nunchapaivel che la Weko publicgescha talas supposiziuns ch'ella ha ni intercurì ed è era betg abla da documentar.

La publicaziun da la decisiun da la Weko haja gè l'effect d'ina bumba en il Grischun, e quai gist avant las elecziuns da regenza e cussegl grond, constatescha Hardegger. Il donn chaschunà tant per la politica sco per la mastergnanza saja grond. En l'ulteriura Svizra restia l'impressiun ch'èn il Grischun tutgian cugliunarias tar il mintgadi. Da la regenza vulan Hardegger e consignants savair co ella giuditescha las differenzas da questas duas publicaziuns e dumonda sche la Weko u il chantun hajan gia prendì sancziuns vers las interpresas culpablas. Ils moziunaris vulan savair co che la regenza quintia intervegnir tar la Weko partegnent las publicaziuns numnadas e lur pretensiuns.

Temp da carenza per surpigliar mandats en cussegls administrativs

Deputà Lucas Horrer (ps Cuir) pretenda ensemen cun 32 ulteriurs collegas che la regenza stgaffeschia la basa legala per in temp da carenza da surpigliar mandats en cussegls d'administraziun per cussegliers ch'èn gist sortids da la regenza. Ils ultims onns saja numnadain adina puspè capità che commembers da la regenza hajan surpiglià mandats lucrativs en cussegls d'administraziun suenter lur activitad guvernamentala. Quai disturba tant pli sche l'interpresa haja survegnì durant il temp d'appartegnentscha en la regenza incumbensas dal chantun u haja uschiglio ina ferma dependenza da quel. Quai promovia ils dubis da filz, d'entretschaments dispitaivels e da nepotissem e lavaghia uschia (a moda nungustifigada) la reputaziun dal chantun. Per evitar tals conflicts retraian ils commembers che sortan da la regenza er ina renta che duess lubir da renunziar a talas activitads cumpromittantas. Il passà haja documentà che la voluntariadad n'haja betg pudì evitar quai, uschia ch'ina reglamentaziun legala ch'impedeschia abus saja tenor Horrer fitg necessaria.